

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:505

av Isak From och Katarina Köhler (S)

Ökad träförädling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av strategisk samverkan kring ökad träförädling där skogen finns.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av riskkapital och stöd till företag som vill utveckla vidareförädling av trä och byggandet av trähus.

Motivering

Den svenska skogsindustrin har spelat och spelar fortfarande en mycket viktig roll för landets ekonomiska utveckling. Skogen förser oss med förnybara råvaror som omvandlas till trä, papper, bioenergi och andra viktiga produkter i basindustrin och vid många små och medelstora företag. Längs kusten finns ett flertal pappersmasse- och kartongfabriker. I inlandet finns förutom råvaran också ett minskande antal högproduktiva sågverk och ett antal vidareförädlingsindustrier. Skogsindustrin har en särskilt stor betydelse för den svenska exportmarknaden och är väldigt viktig för bytesbalansen.

I de norra skogslänen har många anställda fått gå till följd av rationaliseringar. Den största minskningen i antal anställda skedde mellan år 2008 och 2009, vilket sammanfaller med lågkonjunkturen i samband med finanskrisen. Sveriges export är mycket konjunkturkänslig eftersom vi exporterar insatsvaror för annan industri som i sig påverkades av finanskrisen. Låg nyproduktion av småhus och inga system som främjar renoveringsåtgärder i allmännyttan har också slagit hårt mot sektorn.

Under 2011 (senaste definitiva statistik) utgjorde skogsindustrin cirka 25 procent av alla inrikes landtransporter. Under 2010 transporterades enligt Skogsstyrelsen 42,8 miljoner ton rundvirke med lastbil, 7,2 miljoner ton på järnväg och 0,8 miljoner ton rundvirke med fartygstrafik (inrikes samt export). Under år 2010 var transportarbetet vid transport av rundvirke 3 919 miljoner ton km med lastbil och 1 850 miljoner ton km på järnväg. Detta kan ses som mycket och borde kunna reduceras med högre vidareförädling närmare källan.

Träförädling har gett sysselsättning åt flera generationer människor i hela landet och gör det fortfarande. Samtidigt finns det stora farhågor om framtiden för de stora industrier som rationaliserat bort många arbetstillfällen och som påverkas direkt av långa avstånd och bristfälliga kommunikationer. Höga elpriser sänker konkurrenskraften, och införandet av det så kallade svaveldirektivet kommer att slå hårt mot främst pappersindustrin om inget görs.

Men det finns fortfarande en stor utvecklingspotential och skogen är en framtidsbransch, inte minst i skogslänen som också har ett stort behov av nya arbetstillfällen. Men det krävs politisk vilja och handling för att utveckla denna bransch ytterligare och satsa offensivt på fler jobb inom träförädlingen.

Den socialdemokratiska regeringen innan 2006 införde en nationell träbyggnadsstrategi, med en kommitté som var brett tillsatt med representanter alltifrån producenter, beställare och projektörer till forskningsråd. Strategin var framgångsrik och bidrog starkt till att uppmärksamma träets klimat fördelar och jobbskapande potential, men under den borgerliga regeringens tid vid makten hände inte mycket.

Det behövs en ny strategisk samverkan mellan olika aktörer inom träförädlingen för att säkra och utveckla nya tekniker och företag som ger jobb där skogen finns. Det är viktigt att en sådan samverkansmodell involverar en bred grupp av aktörer och att det tydligt framgår vem som har det sammanhållande ansvaret. Sverige behöver en mycket offensivare och mer nyskapande politik för att förverkliga den stora potential som växer fram i våra skogar.

I norra skogslänen finns flera exempel på satsningar för att utveckla träförädlingen. Träcentrum Norr (TCN) är en centrumbildning inom Luleå tekniska universitets (LTU) institution i Skellefteå. TCN startade år 2005, och syftet med TCN är att utveckla den

trämekaniska industrin genom samverkan mellan företag och UoH samt institut.

Intressenterna är ett antal företag, LTU, SP Träteknik och Skellefteå kommun.

TCN har under perioden 2005–2010 finansierats av de deltagande företagen tillsammans med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) (Mål 2), Skellefteå kommun samt länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Under perioden har TCN omfattat ett 50-tal projekt. Projekten är strukturerade i tre fokusområden: mätteknik och processtyrning för kundorderstyrd produktion i sågverk, industriellt träbyggande samt ökad beständighet hos utomhusprodukter ovan mark. TCN fick förnyad finansiering för perioden 2011–2013. Det är av stor vikt att finansieringen av TCN säkras även framöver.

TCN är en lyckad satsning. Allt har inte gått som på räls, men det allt överskuggande intrycket är att TCN och dess projekt är mycket uppskattade och framgångsrika. De medverkande aktörerna är i hög grad nöjda. Genom TCN har de deltagande företagen fått en samverkansplattform där de kan bedriva utvecklingsprojekt tillsammans med andra företag och med forskare vid SP Träteknik och LTU. Projekten kännetecknas av hög företagsrelevans. Som samverkansplattform har TCN ytterligare ett signum: Den är informell i sin kultur och anda. Mötet mellan företag och FoU-utförare går lätt och kommunikationen är enkel. Från universitetets perspektiv är TCN en viktig och välorganiserad centrumbildning.

Det finns en mycket omfattande kompetens och brinnande vilja i våra län att utveckla träförädlingen till den framtidsbransch den är. Men regeringens ambitionsnivå verkar låg vad gäller utvecklingen för träförädlingen. Vi saknar välbehövliga satsningar på innovationer och nya entreprenörer inom branschen. Det finns potential i branschen men det är svårt att få riskvilligt kapital och stöd till träindustrier i norra Sverige. Det krävs att företagare kan erbjuda riskkapital och andra finansieringslösningar och hjälp med affärsplaner.

I dag råder stor bostadsbrist på många håll i Sverige. Människor har svårigheter att flytta dit jobben och utbildningsplatserna finns. Det behövs en ny bostadspolitik som ger en större rörlighet på bostadsmarknaden och blandade bostadsområden. Alla människor, inte bara de med goda ekonomiska förutsättningar, ska ha möjlighet att leva i bra bostäder, vilka med fördel kan byggas i trä som är klimatsmart och resurseffektivt. Byggtider på prefabricerade trähus kan korta byggtiden på uppförandeplatsen och på så vis minska kostnader och störningar under byggtiden. Mot bakgrund av att trähus

kan lösa både bostads- och miljö- och klimatproblem, bör regeringen överväga att utforma en nationell strategi för träbyggnader. Då måste staten och kommunerna gemensamt ta ansvar för att det byggs fler klimatsmarta trähus.

Det är angeläget att behovet av nya utvecklingsmedel för att utveckla partnerskap och nätverk ses över. Regeringen bör också se över behovet av stöd för att värdera andra finansieringsaktörer, både inhemska och utländska, för att effektivt skapa ökad tillväxt och ett innovativt företagande i trä.

Isak From (S)

Katarina Köhler (S)